

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLAR

"KREATIV SINIF" – INNOVATSION TARAQQIYOT ASOSI

Sanjar SAIDOV,
Siyosiy fanlar doktori

Annotation

this article analyzes the newly emerging concept of "creative class" in modern society, issues related to its essence. The role and role of the concept of "creative class" in socio-political processes and in the formation of the modern economy are subject to analysis.

Keywords

Creativism, political, economic, Society, Law, factor, analytical, Social (Social), Gay, Science and education.

Аннотация

В данной статье проанализированы зарождающееся в современном обществе понятие "креативного класса" и его суть. Проанализированы роль и место понятия "креативный класс" в социально-политических процессах и формировании современной экономики.

Ключевые слова

креативность, политика, экономика, общество, закон, фактор, аналитичность, социальность, идея, наука и образование.

Annotatsiya

ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda yangi paydo bo'lgan "Kreativ sinf" tushunchasi, uning mohiyatiga oid masalalar tahlil qilingan. "Kreativ sinf" tushunchasining ijtimoiy-siyosiy jaryonlarda hamda zamonaviy iqtisodiyotni shakllantirishdagi o'rni va roli tahlilga tortilgan.

Kalit soʻzlar

kreativlik, siyosat, iqtisodiyot, jamiyat, qonun, omil, analitiklik, ijtimoiylik, gʻoya, fan va taʼlim.

XXI asrga kelib zamonaviy dunyo nafaqat moliyaviy-iqtisodiy muammolar bilan, balki maʼnaviy inqiroz omillari bilan ham yuzlashmoqda. Bular sirasiga globalizmning salbiy elementlari, "ommaviy madaniyat"ning oqimlari va diniy aqidaparastlik kabi omillarni ham kiritishimiz mumkin. Jahonda kechayotgan qadriyatlar inqirozi va maʼlum darajadagi ularning transformatsiyasi jamiyat va ijtimoiy hayotimizga oʻz taʼsirini oʻtkazmoqda. Yangi axborot-texnologiyalarining rivojlanishi bilan bir tomondan iqtisodiyotni modernizatsiya qilishga, ikkinchi tomondan esa ijtimoiy munosabatlarning virtuallashuviga olib kelmoqda.

Bugungi kunda sotsial-iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy islohotlarning rivojlanishi oʻz navbatida jamiyatda ijtimoiy jarayonlarning taraqqiyotiga, "yangi tip"dagi ijtimoiy sinflarning shakllanishiga asos boʻlmoqda. Buning yorqin misoli sifatida soʻnggi paytlarda zamonaviy trendga aylanib ulgurgan "kreativ sinf" nomi bilan bogʻlash mumkin.

"Kreativ sinf" (creative class) – bu postindustrial iqtisodiyotga ega jamiyatlarga xos boʻlgan kategoriya hisoblanib, oʻzida jamiyatning yuqori darajali madaniy va intellektual salohiyatli qatlamini qamrab oladi. Mazkur atama 2002-yilda amerikalik sotsiolog Richard Florida tomonidan muomalaga kirilgan boʻlib, u oʻrta sinfning eng nufuzli qatlamini kreativ sinf sifatida eʼtirof etadi va ularni "postindustrial insonlar" deya taʼriflaydi.

Agar jamiyat va ijtimoiy jarayonlarni tahlil qiladigan boʻlsak, tarixan shakllangan sinflar (feodal aristokratiya, burjuaziya, ishchilar sinflari va b.) singari "kreativ sinf" ham oʻz davrining, yaʼni bugungi kunning ijtimoiy-tarixiy talabining mahsuli sifatida namoyon boʻladi. Uning paydo boʻlishida esa jamiyatda kreativ faoliyatga boʻlgan ehtiyoj va ijtimoiy hayotga ijodiy yondashuvning oshishi bilan izohlash mumkin. Bu esa oʻz navbatida zamonaviy jarayonlarda jamiyatning uzluksiz taraqqiyoti va innovatsion rivojlanishga boʻlgan intilishni tobora oshiradi.

R. Florida oʻz tadqiqotlarida deyarli 30 foiz amerikaliklarni kreativ sinf vakillari sifatida eʼtirof etadi. U mazkur sinfga, yuksak bilim va koʻnikmalarga ega, oʻz oldida turgan vazifalarni (muammolarni) kreativ usulda yechishga qodir boʻlgan zamonaviy kasb egalarini kiritadi [1. 55]. Uning fikricha, bundan keyin aynan kreativ sinf mamlakat iqtisodiy taraqqiyotida lokomotiv vazifasini bajarib bergani holda, yaratiladigan yangi ish oʻrinlari aynan ushbu sinfga tegishli boʻladi. Bu borada R. Florida shunday taʼkidlaydi: "Men mazkur mavzu bilan shugʻullanishim davomida shunga amin boʻldimki, aynan kreativlik iqtisodiy taraqqiyot kaliti hisoblanadi. Oxirgi oʻn yil ichida kreativlik inson faoliyatining barcha sohalariga kirib keldi. Yaʼni, oldinlari barcha yosh tadqiqotchilar ilmiy faoliyatning anʼanaviy turlari boʻlgan sanʼat, fan va madaniyat sohalarini bilan shugʻullanishgan boʻlsa, bugungi kunga kelib esa sartaroshlik, sotuvchilik, barmenlik kabi kasblar ham ijodiy yondashuvni talab etmoqda."

Shuni ta'kidlash lozimki, postindustrial jamiyatga xos bo'lgan, bugungi kunda hayotimizning barcha sohalarini qamrab olayotgan avtomatlashuv, robotlashuv va kompyuterlashuv jarayonlarida inson tomonidan ularga raqobat sifatida faqat bitta omil – kreativlik faktorini rivojlantirish vazifasi turibdi. Insondagi aynan "ijodiylik", "kreativlik" kabi intellektual jihatlarga bugungi texnologik asrda raqobatbardosh bo'lishi mumkin.

Buning uchun esa har bir inson o'z bilim va malakalarini tobora oshirib, boyitib borishi talab etiladi. Mazkur malakalarni bugungi kun fani nuqtayi nazaridan ikkita: analitik va sotsial (ijtimoiy) turga bo'lishimiz mumkin. Analitik malaka sifatlariga mantiqiy fikrlash ko'nikmasi hamda ma'lumotlarni tahlil qilish va qayta ishlash mahoratini kiritishimiz lozim. Shuningdek, kreativlikning eng muhim belgilaridan yana biri bu, shubhasiz, ijtimoiylashuvdir. U insonga nafaqat jamiyatda yashash, balki jamoani boshqarish, uni tashkillashtirish va yo'naltirish kabi ko'nikmalarni shakllantirishda yordam beradi.

Shu o'rinda savol paydo bo'ladi: "kreativ sinf"ga kimlarni, qaysi kasb egalarini kiritishimiz mumkin?

Sotsiologik tadqiqotlar asosida shunday xulosaga kelinganki, kreativ sinf vakillarini ko'plab sohalarda – tibbiyot va sog'liqni saqlash, arxitektura va dizayn, adabiyot va tasviriy san'at, fan va ta'lim, moliya va huquqiy tizimda ko'rish mumkin [2.97]. O'zining bajaradigan vazifasiga ko'ra ular iqtisodiyotda hal qiluvchi rol o'ynab, jamiyat integratsiyasiga hissa qo'shadi. Buning uchun ularga mantiqiy fikrlash qobiliyati, kreativ ishlash ko'nikmasi va ijtimoiy kapital zarur bo'ladi. Agarda fikrimizni yanada aniqlashtiradigan bo'lsak, qaysiki shaxs o'z sohasida, mehnat faoliyatida va jamiyatda bajaradigan sotsial vazifasida kreativ yondashuvga asosan ish yuritsa, ularni "kreativ sinf" vakillari sifatida e'tirof etishimiz mumkin.

Mazkur sinfnii tadqiq etishda uning jamiyat hayotining bir nechta yo'nalishiga: iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va madaniy rivojlanishidagi o'rniga alohida urg'u berish lozim.

Kreativ sinf iqtisodiy faktorlar asnosida tahlil qilinadigan bo'lsa, uning zamonaviy iqtisodiyotni shakllantirishdagi o'rne va rolini alohida e'tirof etish kerak. Bugungi kunda aynan kreativlik – yangi texnologiya, yangi iqtisodiy tarmoqlar va moddiy farovonlikning asosiy manbayidir. Iqtisodchi Pol Romerning "Taraqqiyotga erishish uchun eng avvalo iqtisodiyotning ulushini emas, balki uning retseptini yaxshilash kerak" [3: 9] deya ta'kidlashi ham bejizga emas, albatta. Bu yerda esa o'ziga xos "iqtisodiy retsept" sifatida yangi iqtisodiy g'oyalar, innovatsion yechimlar, bir so'z bilan aytganda, "kreativlik" katta rol o'ynaydi.

Zamonaviy jamiyatlarda "g'oya"lar o'ziga xos iqtisodiy tovar sifatida namoyon bo'ladi. Yangi g'oyalarni, yangi tashabbuslarni esa eng avvalo kreativ sinf vakillarigina ishlab chiqishga qodir. Mamlakatning har qanday boyligi – foydali qazilmalar, ishlab chiqarish quvvatlari va boshqa turdagi boyliklarning oxiri bor, faqatgina yangi, innovatsion g'oyalarnigina cheksiz, chegarasiz deyishimiz mumkin. Bu yerda o'ziga xos "g'ildirak konsepsiyasi" ishga tushadi, ya'ni "yaxshi g'oyani qayta va qayta ishlatish mumkin", bu bilan uning qadri

kamayib qolmaydi, aksincha u tobora boyib, sayqallashib boraveradi.

Bugungi kunda, kreativ hamjamiyatning rivojlanish dinamikasini belgilashda to'rtta omil mavjud: aholi kreativ fikrlash qobiliyatining butun mamlakat (mintaqa) miqyosida mavjudligi; sotsiomadaniy makonning innovatsionligi; yuksak texnologiya tarmoqlarining rivojlanishi; jamiyatning yangi insonlar va yangi g'oyalarga ochiqligi.

Kreativ sinf vakillari global dunyoga qamrab olingan va ularning ijtimoiy integratsiyasi kuchli hisoblanadi. Bugungi kunda aynan ular rivojlangan davlatlarda kun tartibini belgilab bermoqda, aynan kreativ sinf jamiyatda ijtimoiy fikrni shakllantirgani holda o'sib kelayotgan avlodlar uchun namuna bo'lib xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda 2018-yil "Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili" deb e'lon qilinishi hamda davlat va jamiyatimiz hayotida kechayotgan keng ko'lamli islohotlar asnosida biz uchun bugungi kunda mutlaqo yangi – zamonaviy dunyoqarash, yetuk bilim va ko'nikmaga ega bo'lgan, ijodiy fikrlaydigan va strategik harakat qiladigan, faol fuqarolik va daxldorlik pozitsiyasi bilan yashaydigan, innovatsion faoliyat bilan shug'ullanuvchi "kreativ sinf"ni shakllantirish va rivojlantirish eng dolzarb vazifalarimizdan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

---

1. Florida, Richard. Bohemia and Economic Geography // Journal of Economic Geography. – №2. – 2002.
2. Хокинс Дж. Креативная экономика. Как превратить идеи в деньги. – М., 2011.
3. Paul Romer, "Economic Growth," in The Fortune Encyclopedia of Economics, David R. Henderson, ed. New York: Time Warner Books, 1993.